

Nina Rannikko

LL, erikoislääkäri
Ensihoidon koulutuksesta vastaava lääkäri
Tays ensihoitokeskus
nina.rannikko@pshp.fi

Hanna Vihonen

LT, erikoislääkäri
PHHYKY, Päijät-Hämeen keskussairaala
Akuutti 24 ja ensihoitokeskus
hanna.vihonen@phsotey.fi

Kuopion turmat

– kaksi erilaista suuronnettomuutta

Kuopiossa tapahtui noin vuoden sisällä kaksi valtakunnallisestikin isoa onnettomuutta, jotka käynnistivät suuronnettomuusprotokollan niin sairaalan ulko- kuin sisäpuolella. Onnettomuudet olivat luonteiltaan hyvin erityyppiset, mutta molempia yhdisti lyhyt etäisyys sairaalasta ja olipa molemmissa onnekkaita sattumiakin. Haastattelimme Kuopion kokemuksista Kuopion yliopistollisen sairaalan päivystyksen ja ensihoidon palvelukeskusjohtaja Jouni Kuroloa.

Kuopion bussiturma tapahtui perjantaina 24.8.2018 klo 14.50, kun tilausajossa ollut linja-auto syöksyi kaiteen läpi sillalta rautatielle Jynkän ja Kolmisopen liittymässä. Onnettomuudessa kuoli neljä ja loukaantui 17 ihmistä, joista neljä vakavasti.

Bussionnettomuus Kuopion Kolmisopessa oli luonteeltaan varsin tyypillinen staattinen on-

nettomuus. Tilannekuva oli nopeasti selvillä. Onnekas sattuma oli, että onnettomuus tapahtui kello kolmen aikaan perjantai-iltapäivänä, jolloin vuoronvaihto sairaalassa mahdollisti tuplamiehityksen. Tapahtumapaikka oli vain noin viiden kilometrin päässä sairaalasta ja myös erittäin lähellä ensihoidon asemapaikkaa, joten apua saatiin nopeasti paikalle. Vuorovaihdon myötä oli käytettävissä myös kaksi ensihoitolääkärää. Resurssit olivat siis hyvät.

Haasteeksi muodostui itse onnettomuuspaikka. Bussi oli kallellaan osin kallioon nojaten, osin junaradalla, joka sijaitsi syvällä kallioseinämien reunustamassa penkassa. Alussa mukana auttamassa oli maallikoita. Tämän myötä tilannejohtamisessa ja tilannekuvan saamisessa meni tovi. Päädyttiin siihen, että onnettomuuspaikalle ei muodostettu hoitopaikkaa, vaan ensimmäinen ensihoitolääkäri toteutti primaaritriagea ja toinen varmisti potilaiden kuljetusjärjestyksen. Onnettomuuspaikalla tehtiin erittäin vähän ja nopeita hoitotoimenpiteitä, koska matkaa sairaalaan oli vain noin kolme minuuttia hälytysajoa.

Sairaalassa laukaistiin suuronnettomuushälytys, jonka jälkeen edettiin normaalin suuronnettomuusprotokollan mukaan. Ensihoidon tilannekeskukseen muodostettiin suuronnettomuutta varten tilanne- ja johtokeskus, kohteesta saatiin

Kuva 1. Kuopion bussiturman onnettomuuspaikka. Kuva Onnettomuustutkintakeskus, 2018.

hyvä tilannekuva välittömästi ja asiaa päästiin hoitamaan.

Sairaalaan tuotiin 17 potilasta, mutta tylpän vammamekanismin seurauksena kovin montaa hätäleikkausta vaativaa vaikeasti vammautunutta potilasta ei ollut. Yleisesti voi sanoa, että potilaiden hoitamiseen liittyvät asiat sujuivat oikein hyvin. Haasteet liittyivät viestiliikenteeseen ja lisähenkilöstön hälyttämiseen.

Kuopion väkivaltaturma tapahtui tiistaina 1.10.2019 klo 12.29, kun kauppakeskus Hermannin yhteydessä sijaitsevassa Savon ammattiopistossa mies hyökkäsi teräseella. Tilanteessa kuoli yksi ja loukkaantui 10, joista kaksi vakavasti. Poliisi pysäytti tekijän ampuma-aseella.

Tämä onnettomuustapahtuma oli hyvin erilainen kuin bussiturma. Esitiedot olivat hajanaiset ja ensitietona pelastusviranomaiselle tehtävä tuli palohälytyksenä. Ensihoidon yksiköt olivat tapahtumapaikalla sattumalta, koska kenttäjohtoyksikkö ja kaksi ensihoitoyksikköä olivat siellä arkilounastamassa. Ensihoidon saatua hälytyksen he siirtyivät pois vaara-alueelta ja alkoivat tämän jälkeen välittömästi johtaa tilannetta.

Tilannekuvan saaminen oli alussa hyvin epäselvää. Hätäkeskukseen soitettiin yhteensä 23 hätäpuhelua. Osa puhelusta oli valunut Kuopion hätäkeskuksesta Keravan ja Porin hätäkeskuksiin.

Suurin haaste kentällä oli sen arvioiminen, oliko kohde turvallinen vai ei. Poliisi pysäytti ensimmäisestä hätäpuhelusta väkivallan tekijän alle kymmenessä minuutissa. Tämä sisälsi poliisilla ajoajan kohteeseen ja tekijän pysäyttämisen. Heti tämän jälkeen ensihoito sai luvan poliisilta mennä sisälle kohteeseen. Jälkikäteen on keskusteltu, oliko kohde tuossa vaiheessa vielä alkuunkaan turvallinen. Ehkä voidaan kuitenkin ajatella, että kohde oli riittävän turvallinen, koska poliisi turvasi tilannetta pysäytetyn tekijän osalta. Kokonaisuudessaan tilanne oli kuitenkin vielä turvallisuuden suhteen epävarma. Epävarmuutta lisäsi, että noin 15 minuuttia oppilaitoksessa tehdyn primaaritriagen jälkeen tuli toinen hätäpuhelu toisella puolella keskustaa meneillään olevasta samantyyppisestä väkivaltatilanteesta. Sinne jouduttiin irrottamaan lääkäriyksikkö ja ensihoitoyksiköitä. Puhelu paljastui kuitenkin perättömäksi.

Sairaalassa laukaistiin monipotilashälytys, kuten Kuopiossa on tällaisessa tilanteessa tapana. Tämän perään laukaistiin suuronnettomuushäly-

Kuka?

- Jouni Kurola
- UEF ensihoidon professori
- KYS päivystyksen ja ensihoidon palvelukeskusjohtaja, ylilääkäri
- jouni.kurola@kuh.fi

tys. Koko toimintaa johdettiin nopeasti sairaalan ensihoidon johto- ja tilannekeskuksesta. Hoitopaikkoja ei kentälle perustettu. Vammat olivat lävistäviä, jotka vaativat välitöntä kuljetusta niin sanotulla load & go -periaatteella. Ensihoitolääkärin suurin tehtävä oli katsoa, että potilaat lähtevät oikeassa järjestyksessä ja nopeasti.

Kokonaiskuva on, että pääsääntöisesti kaikki meni erinomaisesti. Erityisesti se, että kaksi punaista, kriittisesti sairasta potilasta tulivat nopeasti sairaalaan. Molemmilla oli penetroivia vammoja ja he pääsivät saman tien leikkaussaliin. Kokonaisuutena tämä oli sairaalalle, ensihoidolle ja myös ensihoidon lääkäriyksikölle hyvin poikkeuksellinen tilanne. Henkilöstö altistui sialle, joka on vaatinut toistuvia defusing-tapaamisia ja vaatii edelleen. Tapaus on mennyt monella ammatillisella ihon alle.

Edellinen bussitapaturma on varmasti kehittänyt Kuopion toimintavalmiutta. Molemmissa tapahtumissa onnettomuuspaikka sijaitsi lähellä sairaalaa. Vaikka itse hoitotoimenpiteet ja lääketieteellinen hoitaminen menivät kuin oppikirjassa, tiettyjä logistisia haasteita ilmeni. Viestinnän suhteen on myös tarvetta tehdä vielä töitä. Oppi on ehkä se, että nämä kaksi tapahtumaa olivat luonteeltaan erityyppiset. Kuopion väkivallanteke oli alussa hyvin sekava ja keskustelua luonnollisesti herättää, milloin kohde on ensihoidolle oikeasti turvallinen. Poliisilla meni aikaa, kunnes se sai koko kiinteistön kauttaaltaan varmistettua. Tilanne oli tässä mielessä sama, kuin Turun puukotustapahtumassa. ■

Haasteeksi muodostui onnettomuuspaikka.